

Ionuț Caragea

Guru amnezic

A te salva mereu de la o moarte intensă, creativă, repetitivă *

Despre moarte nu se poate scrie poetic decît în două feluri: scrisul izvorît din adevărul morții trăite și scrisul izvorît din ficțiunea morții inventate. Ionuț Caragea scrie cu primul tip de semantică, generată de o cunoaștere implicită de către autor a intervalului și a durerii de a fi, prin oglindire, însăși limita. Din perspectiva omului care s-a iluminat prin moarte, autorul are viziunea adevărului final și îl comunică în nota de cuneiformă psihică paralizantă: „umbra apropiindu-se-ncet/ ca o ghilotină/ cu aripi//“ (*Ademenire*, p. 9).

Cărțile de pînă acum semnate de Ionuț Caragea au fost evenimente în egală măsură de autohipnoză cît și de explozie pe orbita literară a unui imaginar artistic foarte original: *Delirium Tremens* – Stef, Iași, 2006, *M-am născut pe Google* – Stef, Iași, 2007, *Donator universal* – Stef, Iași, 2007, *Omul din cutia neagră* – Fides, Iași, 2007, *33 bis* – Fides, Iași, 2008, *Analfabetism literar* – Fides, Iași, 2008, *Dicționarul Suferinței* – Fides, Iași, 2008, *Negru Sacerdot* – Fides, Iași, 2008, *Absența a ceea ce suntem* – Fides, Iași, 2009, *La suprême émotion* – ASLRQ, Montréal, 2009, *Déconnecté* – Elmis, Iași, 2009.

Fiind vorba de universul artistic al unui român din exil, în care energia limbii române și a miturilor culturii române lucrează irepresibil, cărțile lui Ionuț Caragea sînt nu numai un exercițiu de salvare, cît și o strategie de reinventare, pendulînd între neo-mitologia dezrădăcinării și imaginarul luat ostatic într-o noosferă fertilă: „în acest timp cu defrișări masive de memorie/ cu umbre păgubitoare și prejudecăți/ în acest timp cu ipotecă pe trup/ și datorie pe suflet/ cuvîntul, da, cuvîntul

...tul/ umblă cu ferocitate prin lume/ scăpat din lesa divinei tragedii“ (Ferocitatea cuvîntului, p. 13).

Autorul își asumă tranzitivitatea miturilor, în care statutul de erou nou impus subminează eroul recent învins, amîndoi fiind de fapt grefele aceleiași personalități auctoriale supuse presiunii unui histrionism vitalist – la fel cum, bunăoară, încoronarea lui Prometeu nu ar fi putut avea loc fără moartea centaurului Hiron, al cărui sfîrșit consfințește vindecarea omenirii. Secretul acestui perpetuum mobile este accesul la acel sentiment paroxistic de epuizare a resurselor existențiale cît și de convertire a ultimei picături de vitalitate în impuls esențial pentru *reîncarnarea* prin cuvinte: „doar așa de dragul jocului de-a v-ați ascunselea/ printre absențe cu strigăte disperate/ cu ecoul întemnițat într-o bătaie de inimă“ (*Extemporal*, p. 62).

Ionuț Caragea mînuiește cu artă diluțiile unui veritabil *homo 80/20* descris de logica principiului omonim al lui Richard Koch; autorul posedă o adevărată știință a surprinderii prin metafore a dozării eficienței estetice a morții, la fel cum un sinucigaș desăvîrșit duce măiestria gestului fatal pe culmile unei multiplicări infinite a tentativelor degustării: „numai poetul știe cînd frigul pătrunde/ în casa cuvintelor sale/ cînd inima i se strînge într-o poemă și-așteaptă/ sosirea primăverii/ odată cu cel mai vestit cititor/ doar moartea albă scrîșnește sub tălpile celor curioși/ grăbiți să vadă chipul celui ce doarme/ în marmura crucii“ (*Casa cuvintelor*, p. 58). E aici un joc cu principiile letale din care decurge condiția umană (iubire, incest reprimat, fatalitate, expectativa autolitică a revelației de *dincolo*, pînda semnelor devitalizante, privirea interioară încremenind, stingerea tandră a auzului după ce văzul, gustul, mirosul, curarizarea își părăsesc, primele, ființa gazdă). Finalitatea acestui joc cu tema morții după care se lasă condus poetul nu este aceea de a epata un cititor emo, nici de a

trezi suavitatea filosofică a raționaliștilor pozitivisti; intenția autorului este, dimpotrivă, aceea de a se salva pe sine, cu sinceritate, din mrejele unei obsesii care îl învâluie cu tandrețe, alegerea între *a fi efemer sau a nu fi viu*: „*ne-am șters frunțile/ am mers mai departe și au început/ să vorbească despre plecări fără întoarceri/ nimeni nu varsă o lacrimă/ la monumentul umbrelor*“ (*Monumentul umbrelor*, p. 57).

Întîlnirile cu ipostazele morții din poezia lui Ionuț Caragea, așa cum le iradiază în text diversele intensități ale cuvintelor bine dozate spre a induce o poietică paradoxală și acceptată cu seninătate, mi-au amintit nu o dată de ecourile încercate la lectura cărții *Moartea astăzi*, volum coordonat de academician Basarab Nicolescu (editor, în colaborare cu Magda Stavinschi) și publicat la *Editura Curtea Veche*, București, 2008 (cu sprijinul Fundației John Templeton). Sînt și în acel volum cîteva texte poetice în care moartea e eroină insinuantă, într-un registru similar cu al lui Ionuț Caragea, bunăoară la Horia Bădescu, în ale sale *Cîntece de viață și de moarte*. Dar dacă în textul lui Horia Bădescu registrul morții e doct și grav („*La unul dintre capetele drumului nașterea,/ la celălalt moartea; / dacă între sine și sine/ parcurge drumul,/ atunci viața/ nu este decît călătoria fără sfîrșit/ a morții/ în propria naștere*“, p. 9), la Ionuț Caragea se creează în urma cuvîntului *moarte* un siaj subtil ironic seren, chiar dacă în tonalitate estompată: „ *timpul se măsoară de la un cuvînt la altul/ între cuvinte viața este la fel ca mortarul/ astfel se înalță zidul/ dintre omul singur și restul lumii*“ (*Umbră ajunsă cu cuțitul la os*, p. 56).

E o pendulare, ca la Eugen Ionesco, între *oroarea de a trăi și oroarea de a muri*, dilemă care străbate ca un rîu capricios platforma de texte din această culegere de poeme patronată de un *Guru amnezic* ce face apel, însă, la reflexele hipermenzice ale literaturii traumelor existențiale: „*secundele s-au*

adunat/ ca morții-n cimitir/ așteptînd numărătoarea/ inversă// degeaba// o nouă istorie începe/ istoria clepsidrei/ pe jumătate plină/ de lăcomia unui guru/ amnezic“ (p. 15). Interesant e faptul că punerea în scenă a tanatofiliei ce revrăjește tema finalului și o transformă în fascinație se face pe un background vitalist, în care tonalitatea bucuriei se conjugă cu reflexele autohipnozei: „eram furios și pentru o vreme/ n-am mai privit malurile/ pînă cînd o femeie necunoscută/ privind prin mine pietrele/ a vrut să afle rostul pămîntului/ și s-a lăsat să cadă/ ca o pană de codobatură/ ca o frunză de salcie“ (În altă viață am fost un rîu, p. 16).

Semnele morții sînt peste tot, la fel cum evenimentele subtile și paranormale pot anunța iminența unui seism semantic. Invocarea morții vine precum staza într-o tăcere fluidă; e ceea ce rămîne după ce nu mai e nimic de spus (cf. Mallarmé). Moartea este pe alocuri un decorativism de scenă apocaliptică: „au murit cuvintele/ hoituri stau întinse la marginea drumului/ plouă/ sufletul resemnat așteaptă finalul/ viața își leapădă karma/ ca o piele de șarpe“ (Îngeri mincinoși, p. 18), dar poate fi și o hiperbolă a excelenței: „moartea este singurul geniu/ în mînuirea timpului/ bumerang“ (Singurul geniu, p. 24); alteori, moartea este temperatura soft de vindecare după febrilitatea unei existențe sălbatice: „viața este doar un sevrăj, între două doze de moarte“ (Sevrăj între două doze de moarte, p. 26), dar poate fi și o invitație la solemnitate: „niciodată nu luăm moartea în serios/ fiorul acela ce trece prin șira spinării/ ca o cădere în gol în propriul vis/ în clipa aceea cînd atingem pămîntul/ și totul se cutremură/ chiar și pămîntul dinlăuntru“ (Niciodată nu luăm moartea în serios, p. 37); nu arareori moartea este scena jocurilor de-a viața: „moartea îmi imită dragostea/ cu un frison/ pleoapele îmi imită viața/ cu o clipire“ (Abandonat, p. 45), dar moartea poate genera și singurul sentiment de certitudine al unei homeostazii intraspe-

cifice, însoțind acel mesaj de filiație a arhetipului: „*prin sângele meu sînt lăsate mesaje/ de la o boală la alta/ de la o celulă la alta/ moartea-și aruncă plasele/ poate va prinde peștele gras*“ (Timp coagulat, p. 53)... Jocul acesta este infinit. Ionuț Caragea este un descoperitor de scrieri exotice alcătuite din cuvinte și litere generate de *alfabetul de oase al morții*: „*paginile din noi rămîn necitite și ajungem în biblioteca pămîntului/ devorați de viermii atotștiutori*“ (p. 54).

Într-un anumit punct culminant al metamorfozelor morții, al jocurilor de schimb între Eros și Thanatos, există un moment de luciditate, în care autorul pare să rezolve teama de moarte prin iubire, așa cum o face orice psihanalist onest, dar mai ales se produce revelația gramaticii unei vieți care ordonează totul, care face ca totul să ritmeze dintr-o dată printr-un act de coagulare semantică, care aduce armonia în spațiile ce părăuseră confiscate de disonanță, care acoperă scena angoaselor cu prefigurarea unor legități ce dau sens și imprimă structură: „*e viața și subiect și predicat/ e punctul o cădere de cortină/ și noi sîntem cuvinte de duzină/ mergînd pe-un curs firesc... premeditat// e viața și adverb și complement/ e verbu-n care cercul se închide/ și noi sîntem mirarea ce desfide/ fatalitatea timpului prezent*“ (Supoziții, p. 43). Apariția acestui text în volumul de față joacă rolul unei lumini magice care aruncă umbrele într-un scenariu de simboluri clasicizante după un acord de *credo* maiestuos. Sentimentul încercat e acela din clipa cînd Hefaistos nu îi ascunde lui Prometeu faptul că noaptea îl va îngheța: „*Uscat de razele fierbinți ale soarelui, vei vedea ofilindu-se floarea trupului tău. Noaptea va veni prea tîrziu pentru tine, ascunzînd ziua sub mantia ei de stele...*“

Revelațiile traumei existențiale coboară în textele scriitorului a cărui conștiință e dominată de suflul exilului; el este vlăguit de schizoidiile generate de barierele dintre culturile

traversate, de marea ce străbat civilizațiile confluențe; el este strivit sub incongruențele umane ale celui secționat de legea disjungerii celor două lumi ca de o secantă ce separă două jumătăți ce nu se mai regăsesc. Misterul acestei sciziuni dureroase se regăsește, ca un cod de deciptare, la pagina 32, și voi cita în întregime acest poem-cheie, intitulat *O patrie și un mormânt* :

*trăiesc durerea unei patrii
ca într-un sacru legământ;
printre ventricule și atrii
același sânge curge – sfânt.*

*trăiesc, privirea mi-e departe,
spre marea mea, spre răsărit;
trăiesc și în această carte,
de-atâtea versuri răstignit.*

*trăiesc aceeași melodramă
prin vise și prin alte vieți,
ca plînsul unui dor de mamă,
ca roua unei dimineți.*

*trăiesc cu ochii și cu gândul
la tot ce-a fost și ce va fi;
trăiesc, când se termină rîndul,
pe firul unei agonii.*

*trăiesc blestemu-nstrăinării
prin alte lumi rătăcitor;
necunoscut sau dat uitării...
pe care limbă vreți să mor?*

În acest poem și în acest volum, Ionuț Caragea se plasează în locul geometric al celui ce moare și se naște în același timp, prin poezie și prin limba română concurată de seducția limbii franceze, dar și prin jocurile incredibile la care îl expun iradierile civilizației română mamă și civilizației francofone canadiene de adopție: în limba română pulsivitatea de a scrie despre moarte este mai mare, în timp ce limba franceză îl absoarbe cu mai multă ușurință înspre registrul iubirii.

Moartea este recursul ultim al răzvrătitului și al evadatului; ea intervine ca un lanț care reglează prin lungimea lui cantitatea de libertate pe care și-o asumă autorul, iar poezia lui Ionuț Caragea construiește o cămașă de forță peste bucuria de a fi viu și liber dar și peste spaima de a fi străin și liber. Prețul acestei libertăți se transformă în negocierea eternă, ruminativă, a omului cu poetul.

Ionuț Caragea a scris și această carte, cum și pe celelalte, dintr-un impuls selectiv, cu structurare. Am convingerea că s-a salvat, din nou, de la o moarte iminentă și intensă, creativă. Știu că vor urma noi salvări, la care voi asista cu starea de atenție vie a deținutului din celula vecină. Captivitatea aceasta în obsesie este de fapt starea de maximă creativitate a unui poet ce se intensifică.

Angela Furtună

**Ionuț Caragea, Guru amnezic, © 2009, Ionuț Caragea, Montréal; www.ionutcaragea.ro*